

1. Taustainfo

Laste heaolu tagamiseks on oluline, et vanemate lahkumineku korral oleks lapsevanematel võimalik lapse elukorraldusega seotud küsimustes sõlmida kokkuleppeid nii kohtuväliselt kui ka varajases faasis kohtumenetluses.

Riiklik eesmärk on luua perelepitusteenus, mis võimaldaks vanematel selliseid kokkuleppeid sõlmida. Alaeesmärkidena saab välja tuua järgmised:

- perelepitusteenuse senisest suurem kasutamine alternatiivse lahendusena kohtumenetluse kõrval;
- suurem kohtuväliste lepete arv, kohtuasjade arvu vähenemine.

Perelepitusteenuse kasutamine on eri riikides andnud positiivseid tulemusi ning perelepituse kasutamise olulisust on rõhutanud ka rahvusvahelised dokumendid.

Eesmärk ei ole saavutada laste vanemate omavahelist äraleppimist, vaid see, et vaidlevad osapooled jõuaksid konkreetse(te)s vaidlusküsimus(t)es mõlemale poolele sobiva lahenduseni, mis lähtub lapse huvidest. Vaidluse keskmes on ja peavad alati olema lapse huvid ja heaolu.

Perelepitusteenuse eelised:

Suurem tõenäosus, et jõutakse lahenduseni, millest mõlemad pooled kinni peavad.

Tulenevalt lepituse olemusest võtavad pooled ise vastutuse sobiva lahenduse otsimise eest. Kuna lepituse tulemusel saavutatud kokkulepet tajutakse väiksema tõenäosusega väljastpoolt pealesurutuna ning pooled on saanud ise kokkuleppe detailid paika panna, tunnevad nad suurema tõenäosusega sisemist sundi kokkuleppes kinni pidada.

Perelepituse kulud on väiksemad kui kohtumenetluses

Kohtumenetluse läbiviimiseks kulub rohkem aega ja tööjõudu kui sama asja lahendamiseks lepituses. Tulenevalt kohtuniku kvalifikatsioonist ja üldistest kohtu ülalpidamise kuludest on kohtupersonali töötund kallim kui lepitaja oma. Muidugi sõltub kohtumenetluse kuludelt kokkuhoidmise võimalikkus sellest, kas lepitused on tulemuslikud – kui lepituse käigus kokkuleppeni ei jõuta, tekivad kohtumenetluse kulud ikkagi.

Perekonnaõiguslike vaidluste mõju lapse heaolule

Eestis tehtud uuringutes on rõhutatud, et perekonnaõiguslikud vaidlused on tihti kõigile osapooltele emotsionaalselt rasked, kuna vanemad võivad sellises olukorras unustada lapse parimad huvid, manipuleerida lapsega ning segada ta omavahelistesse tülidesse. Teistes riikides tehtud uuringute tulemused näitavad, et lepitus aitab vanematel võrreldes kohtumenetlusega paremini keskenduda lapse huvidele ning omab positiivset mõju lapse kasvatamises osalemisele isegi 12 aasta möödudes lepituse läbiviimisest.

Perelepitusteenuse arendamise olulisus on välja toodud ka järgmistes riigisisestes dokumentides:

Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammi 2019–2023¹ üks eesmärk on luua toimiv perelepitussüsteem, mis võimaldab vanemate lahkumineku korral sõlmida lapse heaolust lähtuvad elukorralduse kokkulepped.

Peretoetuste, teenuste ja vanemapuhkuste rohelises raamatus² märgitakse, et tuleb välja arendada ühtsetele kvaliteedinõuetele vastav lepitusteenus ning osaliselt või täielikult tagada riiklikult rahastatud teenus eelkõige nende juhtumite puhul, kus lepitus võimaldab lahendada konflikte tulemuslikumalt, kiiremalt ja väiksemate kuludega ning omab eelduslikult kõige suuremat positiivset mõju lapse heaolule.

¹ <https://www.valitsus.ee/valitsuse-eesmargid-ja-tegevused/valitsemise-alused/tegevusprogramm>

² https://www.sm.ee/sites/default/files/content-editors/Lapsed_ja_pered/Perehuvitised/peretoetuste_teenuste_ja_vanemapuhkuste_roheline_raamat_2015.pdf

Perelepitusteenust on Eestis osutatud aastaid, kuid teenuse kättesaadavus, kvaliteet ja hind on olnud piirkonniti erinev. Teenus on kättesaadav enamikus kohaliku omavalitsuse üksustes (edaspidi KOV), kuid teenuse rahastamine sõltub konkreetse KOVi võimekusest. Enamasti katab KOV teenuse osutamise kulud siis, kui tegemist on vähekindlustatud perega. Samas on ka KOVe, kes on valmis teenuse eest tasuma osaliselt ning ülejäänud maksab pere ise. Teenuse hind on sõltuvalt piirkonnast 60–120 eurot lepituskohtumise kohta.

Riikliku perelepitusteenuse seadus³ (edaspidi RPLS) jõustus 01.09.2022. Riikliku perelepitusteenuse korraldamine on keskselt koordineeritud Sotsiaalkindlustusametis. Perelepitusteenuse osutamise käigus viiakse perelepitaja vahendusel läbi lepitusmenetlus, mille tulemusel võivad lepitusosalised kokku leppida perekonnaseaduses sätestatud lapsega suhtlemise õiguse või alaealise lapse ülalpidamisega seotud küsimustes.

Sotsiaalkindlustusameti ülesanne on praegu ja tulevikus koolitada Eesti perelepitajaid ning tagada perelepitusteenuse regionaalne katvus.

Perelepitusteenuse osutaja esitab Sotsiaalkindlustusametile igakuise e-arve osutatud teenuste mahule vastavalt (juriidiline isik) või üleandmise-vastuvõtmise akti (füüsiline isik).

2. Perelepitusteenuse sihtgrupp

Perelepitusteenus on mõeldud ühise alaealise lapse või laste lahku läinud või lahkuminevatele lapsevanematele, kel ei ole õnnestunud kokku leppida lapse elukorralduslikes küsimustes (näiteks suhtluskord või elatis). Laps(ed), kelle osas tema vanematele perelepitusteenust pakutakse, on alalise elukohaga Eestis.

3. Teenuse rahastamise põhimõtted

Perelepitusteenust rahastatakse riigieelarvest ja kulude üle peab arvestust Sotsiaalkindlustusamet. Riigieelarve vahenditest kaetavate lepituskohtumiste mahu ja maksumuse kehtestab valdkonna eest vastutav minister määrusega.

Lepituskohtumise maksumus hõlmab RPLS § 4 sätestatud tegevuste elluviimiseks vajalike vahendite, materjalide, ruumide, transpordi ja muud kulu, samuti tööjõukulu. Maksumuses sisaldub ka kohtumiste ettevalmistav kulu.

Sõltuvalt sellest, kas leping sõlmitakse füüsilise või juriidilise isikuga, on maksustamine erinev. Kuna maksumus hõlmab kõiki riiklikke makse ja makseid, olenemata sellest, millises vormis perelepitaja teenust osutab, kujuneb lepituskohtumise maksumus erinevas vormis teenust osutava isiku puhul erinevaks.

3.1. Ühe lepituskohtumise (90 min) maksumus lepitusmenetluses:

3.1.1. Juriidilisest isikust (mitte-käibemaksukohuslase) perelepitaja korral – 85 eurot;

3.1.2. Juriidilisest isikust (käibemaksukohuslase) perelepitaja korral – 70,80 eurot (lisandub käibemaks, millega koos on maksumus 85 eurot)⁴;

3.1.3. Füüsiliselt isikust perelepitaja korral – 63,50 eurot (bruto tasu, millelt SKA peab kinni ja tasub riiklikud maksud).

Riigieelarvest kaetakse kuni viis lepituskohtumist ühe vaidluse kohta (sisaldab ka lapse ärakuulamist). Põhjendatud vajaduse korral võib lepituskohtumiste arvu suurendada. Lepituskohtumiste arvu suurendamise kooskõlastab kirjalikult Sotsiaalkindlustusameti perelepituse koordinaator.

3.2. Perelepituse erijuhtude korral võib perelepitaja kaasata lepituskohtumistel osalema teise perelepitaja, kes toetab lepitusmenetluse läbiviimist. Kui lepitusmenetlus toimub erijuhtumi osas

³ Riikliku perelepitusteenuse seadus Riigi Teatajas <https://www.riigiteataja.ee/akt/RPLS>

⁴ Juhul kui seadusandja muudab lepingu kestel perelepitusteenuse käibemaksuvabaks KMS § 16 mõttes, sõlmitakse vastavad lepingu muudatused.

ning perelepitaja kaasab lepituskohatumiste osalema ka teise perelepitaja, siis arvestatakse lepituskohatumise maksumus punktis 3.1 sätestatud tingimustel mõlema perelepitaja kohta.

Perelepituse erijuhtude alla kuuluvad juhtumid, kus:

- 1) on esinenud lähisuhtevägivalda;
- 2) on esinenud lapse väärkohtlemist või hooletusse jätmist;
- 3) ühel või mõlemal lepitusosalisel on psüühikahäire või intellektipuue.

Perelepituse erijuhtu staatus määrab Sotsiaalkindlustusameti perelepituse koordinaator. Lepituskohatumise erijuhtu kestvus on 90 minutit.

3.3. Kui lepituskohumine viiakse läbi lapse ärakuulamiseks RPLS § 10 lõike 1 alusel, kestab üks kohtumine 60 minutit ja selle maksumus on:

- 3.3.1. Juriidilisest isikust (mitte-käibemaksukohuslase) perelepitaja korral – 80 eurot;
- 3.3.2. Juriidilisest isikust (käibemaksukohuslase) perelepitaja korral – 66,70 eurot (lisandub käibemaks, millega koos on maksumus 80 eurot);
- 3.3.3. Füüsiliselt isikust perelepitaja korral – 59,80 eurot (bruto tasu, millelt SKA peab kinni ja tasub riiklikud maksud).

Lapse kaasamine ja ärakuulamine toimub vastavalt RPLSis sätestatule. Lapse huvide väljaselgitamiseks tuleb vaidlusest puudutatud lapsele anda lepitusmenetluse käigus võimalus oma arvamust avaldada. Laps tuleb ära kuulata tema vanust ja arengutaset arvestades sobival viisil.

Lapse ärakuulamisest võib loobuda, kui vaidlusest puudutatud laps on lepitusmenetluse alustamisele eelneva kuue kuu jooksul lastekaitsetöötaja või mõne muu lapsega töötava isiku poolt lepitusmenetluse esemeks olevate asjaolude suhtes ära kuulatud või kui lapse vanust ja arengutaset arvestades ei ole lapse ärakuulamine võimalik.

Iga last, keda perelepitus sisuliselt puudutab, tuleb võimaluse korral ära kuulata eraldi ja üks kord. Laste kaasamine kestab ühe lapse kohta orienteeruvalt 60 minutit.

4. Teenuse taotlemine

Perelepitusteenust on õigus taotleda kõigil lapsevanematel, kes on paarisuhtest lahku läinud või minemas ning kellel on vaidlused ühise lapse elukorralduslikes küsimustes.

Perelepitusteenuse saamiseks esitavad lapsevanemad taotluse Sotsiaalkindlustusameti iseteeninduskeskkonnas <https://iseteenindus.sotsiaalkindlustusamet.ee>, pöördudes Sotsiaalkindlustusameti klienditeeninduse poole info@sotsiaalkindlustusamet.ee või 612 1360 või pöördudes Sotsiaalkindlustusamet perelepitusteenuse koordinaatori poole e-posti või telefoni teel.

Teenuse määramiseks kogub Sotsiaalkindlustusameti koordinaator kokku mõlema lapsevanema nõusolekud ja andmed, millest moodustub taotlus. Taotlusel kajastatud andmeteks on lapsevanemate nimed, isikukoodid, kontaktandmed (e-post ,telefon), ühiste laste nimed ja isikukoodid (kelle osas on erimeelsused), vaidluse sisu, teenuse saamise linn ja keel, kohaliku omavalitsuse ja kohtu kontakt (juhul, kui juhtum tuleb kohaliku omavalitsuse või kohtu kaudu).

Teenuse taotlemises võib lapsevanemaid toetada kohaliku omavalitsuse lastekaitsetöötaja. Samuti võib lastekaitsetöötaja vormistada teenuse taotluse ja esitada selle Sotsiaalkindlustusametile, kui ta on veendunud lapsevanemate motiveerituses teenusele tulema.

Taotlust ei esitata, kui kohus on teinud tsiviilkohtumenetluse seadustiku § 560¹ alusel perelepitusse suunamise määruse.

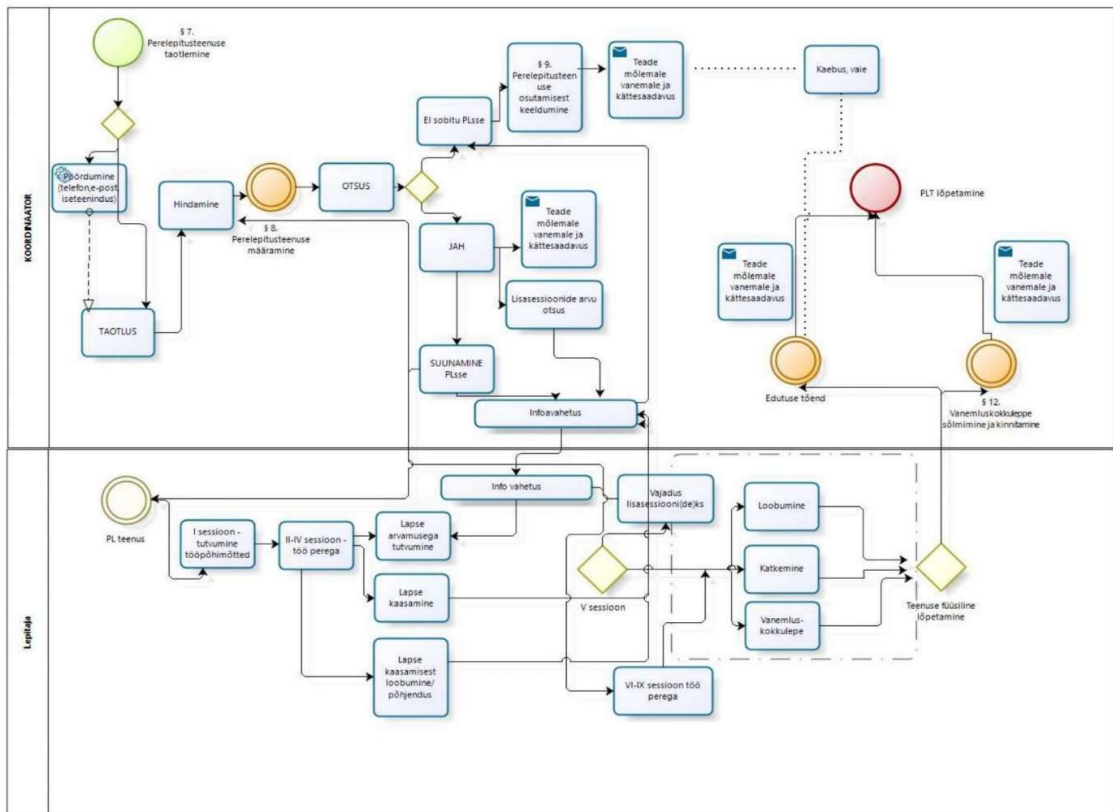
4.2 Sotsiaalkindlustusameti koordinaatori töövoog

1. Koordinaatorini jõuab info lapsevanemalt, kohalikust omavalitsusest, kohtust või Sotsiaalkindlustusameti klienditeenindusest, et lapsevanem(ad) soovivad või on kohtu poolt suunatud saama perelepitusteenust. Koordinaator hindab, kas taotlus on terviklik. suhtleb lapsevanematega telefoni või e-posti teel, et hinnata nende kummagi motivatsiooni. Koordinaator viib läbi ka lähisuhtevägivalla mustreid avava riskihindamise.
2. Taotluse andmed kantakse sotsiaalteenuste ja -toetuste andmeregistrisse STARi. Vajadusel kogutakse pere kohta täiendavad andmed kohalikust omavalitsusest või ohvriabist.
3. Koordinaator teeb otsuse perelepitusteenusele suunamise kohta, hinnates lapsevanemate sobivust perelepitusteenuseks. Sotsiaalkindlustusametil on õigus otsuse tegemisel kontrollida, kas lepitusosaliste vahel on esinenud lähisuhtevägivalda või on esinenud vaidlusest puudutatud lapse väärkohtlemist või hooletusse jätmist ning kas ühel või mõlemal lepitusosalisel on psüühikahäire või intellektipuu, eesmärgiga selgitada välja, kas juhtum kuulub käesoleva seaduse § 11 lõikes 1 nimetatud perelepituse erijuhtude alla. Erinevate asjaolude ilmnemisel sobitub pere tavalepitusse või erijuhtumite lepitusse.
4. Otsus teenuse saamise ja perelepitaja määramise või sellest keeldumise kohta tehakse teatavaks lapsevanematele iseteeninduskeskkonna suhtlusfunktsiooni kaudu (kummagi lapsevanema e-postile).
5. Koordinaator informeerib piirkonnas tegutsevaid perelepitajaid perekonnast, kellele on teenus määratud. Iga perelepitaja teatab Sotsiaalkindlustusametile eeldatava perede arvu, kellele ta on valmis teenust osutama ning mida koordinaator arvestab perelepitajate määramisel.
6. Perelepitajale, kes perega tööd alustab, annab koordinaator üle asjassepuutuva teabe ning jääb perelepitajale peamiseks kontaktiks, sh laste ärakuulamise info jagamisel ja vajadusel koostöö hoidmisel kohaliku omavalitsusega.
7. Kui perelepitaja leiab, et perekond ei sobi mingil põhjusel perelepitusse, vaatab koordinaator uuesti üle hindamistulemused ja vajadusel muudab neid.
8. Kui ilmneb vajadus lepituskohtumiste arvu suurendada pärast 5.lepituskohtumist, esitab perelepitaja selle kohta koordinaatorile taotluse. Koordinaator hindab täiendava lepituskohtumise vajadust ning kannab hindamise andmed koos põhjendustega STARi.
9. Kui lepitusosalised jõuavad kokkuleppele, loetakse lepituskohtumised lõppenuks ja sõlmitakse vanemluskokkulepe.
10. Vanemluskokkuleppe vaatab üle ja kinnitab koordinaator ning kui ilmneb, et lepitusosaliste poolt kokku lepitu ei ole lapse huvidega kooskõlas või kui vanemluskokkulepe või selle osa ei ole täidetav, teeb ta lepitusosalistele ettepaneku jätkata lepituskohtumistega ja muuta vanemluskokkulepet. Kui lapsevanemad jäävad veendumusele, et kokkulepe on nende perekonna jaoks sobiv, jääb kokkulepe vanemate poolt allkirjastatuks, kuid ilma koordinaatori kooskõlastuseta. Koordinaatori roll on juhtida töövoogu ja jagada informatsiooni lapsevanematega iseteeninduskeskkonnas.

4.3 Riikliku perelepitaja töövoog

1. Perelepitaja määrab regulaarselt dokumendijagamise keskkonnas Kontor selle, kui mitut uut perekonda on ta valmis võtma teenusele ning millises linnas. *Näiteks Tartus ja Põlvas töötav Miina on valmis Tartus võtma 6 peret ja Põlvas 2 peret, sest ta teab ette, et Põlvas käib ta harvem.*
2. Koordinaator võtab ühendust perelepitajaga ning teeb ettepaneku perega lepitusmenetluse läbiviimiseks. Kui perelepitaja nõustub, saadab koordinaator talle dokumendijagamise keskkonna kaudu lapsevanemate taotluse (mis sisaldab kontakte, vaidluse sisu ja lapse andmeid).
3. Perelepitaja peab esimese kontakti lapsevanematega looma esimese võimalusel, kuid mitte hiljem kui seitsme kalendripäeva jooksul ning esimene perelepituse lepituskohtumine peab toimuma 14 kalendripäeva jooksul kui lapsevanemad ei soovi teisiti. Lapsevanemate soovi korral teavitab perelepitaja sellest koordinaatorit.
4. Oma töökalendrit lapsevanematega suhtluse (e-post, telefon) ja lepituskohtumiste ning lapse ärakuulamise kohta peab perelepitaja dokumendijagamise keskkonnas Kontor. Klienditöö arvestust eelmise kuu lepituskohtumiste arvu ja kestvuse kohta peetakse STARis.

5. Perelepitaja järgib oma tegevuses kõiki seadustest tulenevaid kohustusi, sealhulgas teavitab abivajavast või hädaohus olevast lapsest, kui see teadmine perelepituse käigus ilmneb.
6. Viie esimese perelepituse kohtumise vahele mahutab perelepitaja lapse/laste ärakuulamise. Kui last ei ole ea tõttu või muudel põhjustel võimalik ära kuulata või on perelepitajale teada, et lapse ärakuulamine on teise spetsialisti poolt toimunud, esitab ta lapse ärakuulamisest loobumise vormikohase teate kirjalikult perelepituse koordinaatorile.
7. Juhul, kui perelepitaja hinnangul ei piisa konkreetsele perele viiest lepituskohtumisest, esitab ta kirjaliku täiendava lepituskohtumise taotluse koordinaatorile.
8. Kui lapsevanemate omavahelises suhtluses perelepituse viie lepituskohtumise raames muudatusi ei toimu, annab perelepitaja koordinaatorile kirjaliku kinnituse perelepitusteenu edutusest antud lapsevanemate puhul.
9. Perelepitajal on teenuse jooksul läbivalt võimalus koordinaatoriga tööpäevadel kella 8.30-17.00 suhelda telefoni või e-posti teel teenust puudutavates küsimustes. Abivajavast või hädaohus olevast lapsest teavitada saab perelepitaja muu hulgas ka Sotsiaalkindlustusameti koordineeritud lasteabitelefoni 116111.
10. Kui lapsevanemad on jõudnud kokkuleppeni ja valminud on mustandversioon kokkuleppest, edastab perelepitaja selle koordinaatorile tutvumiseks ja soovitusteks.
11. Kui lapsevanemad on jõudnud lõpliku kokkuleppeni, vormistab perelepitaja need vanemluskokkuleppe vormil eelistatult digitaalselt. Paberkandjal allkirjastatud kokkulepped skanneerib. Pdf-või .bdoc-formaadis dokumendi saadab perelepituse koordinaatorile kinnitamiseks (paneab Kontoris pere kausta, kust koordinaator pääseb ligi).
12. Juhul kui vanemluskokkulepe ei saa koordinaatori kinnitust pöördub perelepitaja lapsevanemate poole arutamaks, kas muuta vanemluskokkulepet ehk jätkata perelepituse lepituskohtumistega või allkirjastada vanemluskokkulepe kahepoolset ilma Sotsiaalkindlustusameti kinnituseeta. Otsuse esitab ta koos lapsevanema põhjendusega koordinaatorile.
13. Perelepitaja töö osaks on enda vaimse tervise hoidmine, sh regulaarselt (vähemalt 1 kord kvartalis) supervisioonis ja kovisioonis osalemine. Perelepitaja otsustab, kas ta kasutab seda võimalust Sotsiaalkindlustusameti kaudu või enda äranägemisel. Sotsiaalkindlustusametil on õigus paluda kinnitust, et perelepitaja on supervisioonis ja kovisioonis käinud. Kui perelepitaja kasutab Sotsiaalkindlustusameti supervisiooni ja kovisiooni võimalusi, on tema põhiline korralduslik kontaktisik perelepituse koordinaator.

Joonis 1 Riikliku perelepitusteenuse töövoog

4.4. Teenuste eest tasumine

Teenuste eest tasutakse juhul, kui teenuseosutaja on täitnud allolevad tingimused:

- Dokumentijagamiskeskonnas on täidetud klienditöö sisu ning STARi on kantud andmed eelmise kalendrikuu klienditöö maht kohta.
- Dokumentijagamiskeskonnas on kirjeldatud järgmise kalendrikuu maht (uute võimalike perede arv).
- Eelmise kuu teenuste akt/aruanne on SKA poolt heaks kiidetud. Juriidiline isik esitab peale aruande heakskiitmist arve.

5. Perelepitusteenuse kirjeldus

5.1. Teenuse eesmärk

Riikliku perelepitusteenuse eesmärk on toimiva kohtuvälise ja lapse õiguseid arvestava kokkuleppe (vanemluskokkuleppe) sõlmimine lapsevanemate vahel ühise alla 18-aastase lapse/laste elukorralduslikes küsimustes. Teenus toetab lahkuläinud lapsevanemate omavahelist vanemlikku kommunikatsiooni, mille käigus lapsevanemad õpivad konfliktivaba suhtlemist, ühise lapse õiguste fookuses hoidmist ja seeläbi tulevikus esile kerkivate erimeelsuste lahendamist.

5.2. Teenuse kirjeldus

Perelepitusteenust viib läbi perelepitaja, kes neutraalse osapoolena aitab lapsevanematel oma mõtteid vahendada ja erimeelsusi lahendada. Perelepitaja kohtub mõlema vanemaga samaaegselt. Tavaliselt kestab üks lepituskohutumine 90 minutit ja kohtutakse üks kuni viis korda. Vahel õnnestub kokkuleppe sõlmida paari kohtumisega, vahel on kohtumisi vaja kokku leppida aga rohkem kui viis.

Riiklik perelepitusteenus on lapsevanematele tasuta. Perelepitusteenust osutatakse eesti keeles, vene keeles ja inglise keeles üle Eesti. Teenust osutatakse kontaktkohtumisena (silma-silma ühes ruumis, lepitaja ja lapsevanemad), v.a. juhul kui perelepitaja ja koordinaator ei ole kokku leppinud põhjendatud vajaduse korral lepituskohtumist videosilla vahendusel.

5.3. Nõuded perelepitajale

Perelepitajal tuleb regulaarselt osaleda supervisioonis, kovisioonis ning Sotsiaalkindlustusameti pakutud täiendkoolitustel, mis annavad aluse tema professionaalsele enesearengule ja vaimse tervise toetamisele.

Perelepitaja täidab punktis 4.3 Riikliku perelepitaja töövoos kirjeldatud tegevusi oskuslikult, parimas usus. Perelepitaja kaasab alati keeruliste kliendijuhtumite lepituse eelsesse või järgsesse arutellusse perelepituse koordinaatori.

Perelepitaja peab säilitama lapsevanemate suhtes täieliku neutraalsuse. Perelepitaja on pidevas enesearengus enda teadmiste ja kogemuste täiendamiseks ja kvalifikatsiooni tõstmiseks. Perelepitajat kirjeldavad järgmised isikuomadused ja oskused:

- Oskus jääda lapsevanematega suhtlemises täielikult neutraalseks ja erapooletuks nii oma suulisel kui kirjalikus väljenduses.
- Lapsekesksus ja mõtestatud lapse heaolu eest seismine.
- Empaatiavõime, võime intuiitselt mõista ja inimestega suhelda.
- Küpsus ja elukogemus, mitte ainult teoreetilised teadmised.
- Oskus arvestada paaride lahkuminekul nii emotsionaalsete kui ka praktiliste vajadustega, sealhulgas oskust reageerida kriisiolukorras, kus osalejate ebaratsionaalsed reaktsioonid võivad vaidlust pikendada ja süvendada.
- Isikupärase ja paindliku tööstiili kasutamine, mis võimaldab varieerida protsessi struktuuri ja tempot töös oleva paari ja perekonna vajaduste järgi.
- Oskus näha perekonda kui tervikut, kus pereliikmete head suhted ja koostöö on olulisemal kohal kui kokkulepped iseenesest.
- Suurepärase suhtlemisoskused – selge ja sobiva keele kasutamine, küsimuste küsimine, ümbersõnastamise oskus.

5.4. Perelepituse tööosad/etapid, mida perelepitaja lepitusmenetluse läbiviimisel järgib:

1. Ettevalmistav etapp	Infovahetus koordinaatoriga ning perega, perelepitusteenuse sisu selgitamine, lepitusteenuse põhimõtete ja tingimuste tutvustamine lapsevanematele. Valmisoleku küsimine lepituseks, individuaalne valmisolek.
2. Protsessi alustamine	Lepituskohtumise tegevuste tutvustamine, lepitaja ülesande kirjeldamine, rolliselgus, protsessi reeglite kujundamine ja fikseerimine. Lapsekesksuse tutvustamine, normaliseerimine teenuse puhul.
3. Olukorra kirjeldamine	Mõlema osapoole võimalus kirjeldada olukorda. Lepitaja peegeldab lapsevanemate mõtteid, ettepanekuid, võtab need suuliselt ja kirjalikult kokku. Oluline on lapsevanemate arvamuste aktsepteerimine.
4. Teemade kogumine ja väljavalimine	Selgitada välja teemad, millega perelepituses tööle asutakse, seada need lapsevanematega koos järjekorda, planeerida ühiselt protsess, kestvus,

	ootused sellele. Visualiseerida lapsevanematele teekond. Lapse heaolu prioritseerimine.
5. Huvide väljaselgitamine ja võimaluste uurimine	Ootuste ja vajaduste ilmsiks tulemine, erinevate huvide väljaselgitamine, kaardistamine, aktsepteerimine. Ühiste arusaamade väärtustamine, peegeldamine, lapse prioritseerimine.
6. Lahenduste läbirääkimine	Võimalike lahendusvariantide väljaselgitamine. Lapsevanemaate vajaduste esile toomine, lapsevanematega loomingulisus ja paindlikkus. Ettepanekute/vahekokkulepete fikseerimine, mõtlemisaeg.
7. Kokkulepete sõlmimine, protsessi lõpetamine	Kokkuleppe tingimuste väljatöötamine. Kokkuleppe fikseerimine. Edasiste sammude planeerimine juhul kui kokkuleppeni ei jõutud. Kokkuvõtte ja tagasiside.

Iga lepituskohutumise järgselt saadab perelepitaja mõlemale lapsevanemale ühise e-kirjaga kokkuvõtte toimunud protsessist ja kasutatud meetodikatest kohta koos uue kohtumisajaga.

5.5. Teenuse osutamise aeg (kellaajad, kuu- või nädalapäevad)

Perelepitaja valib teenuse osutamise aja koostöös lapsevanematega, kuid mitte varem kui kell 8.30 hommikul ning mitte hiljem kui kell 20.00 õhtul. Teenust ei osutata riigipühadel.

5.6. Teenuse osutamise koht

Teenuse osutamise koha valib teenuseosutaja oma äranägemise järgi, arvestades, et on tagatud teenuse asukoha neutraalsus, kasutusmugavus, kliendi turvalisus, privaatsus ja ligipääsetavus. Teenuse osutamise kohaks on alati privaatne ja professionaalne ruum. Teenuse pakkumise kohaks ei saa mitte mingil tingimusel olla avalik ruum. Teenuse osutajal on õigus teha teenuse osutamise koha leidmisel ja/või rentimisel koostööd kohalike omavalitsustega või teiste juriidiliste isikutega.

5.7 Nõuded teenuse osutamise ruumidele, inventarile

Teenuse osutamise ruum peab olema vaba erinevatest häirivatest teguritest, pakkuma meeldivat ja rahustavat õhkkonda. Teenuse osutamise ruumis ei saa teenuse osutamise hetkel viibida kõrvalised isikud ehk kohtumisel osalevad ainult selle menetluse lepitaja(d) ning lapse vanemad.

Eelistatav on ümmargune või ovaalne laud, mille ümber on mugavad toolid paigutatud nii, et lepitajal on võimalik hoida samal ajal mõlema osapoolega silmsidet.

Osalejad ei tohiks istuda üksteise vastas, sest see võib soodustada vastasseisu. Osapooltel peaks olema võimalik teineteisele ja lepitajale otsa vaadata ilma üksteisele liiga lähedal olemata ja ennast liigutamata.